

Palliatieve sedatie

'Slapend' sterven is in opmars, ook om angst weg te nemen

Steeds meer mensen krijgen palliatieve sedatie, waarbij ze in slaap worden gebracht in de stervensfase. De drempel om sedatie te vragen en te geven is lager geworden.

Marten van de Wier en Tim van der Pal

Bij ruim een kwart van alle overlijdens in 2022 kreeg de patiënt thuis palliatieve sedatie. Nooit eerder was dit zo veel. Door palliatieve sedatie sterft de patiënt 'slapend'. Artsen verzachten zo het lijden op het sterfbed.

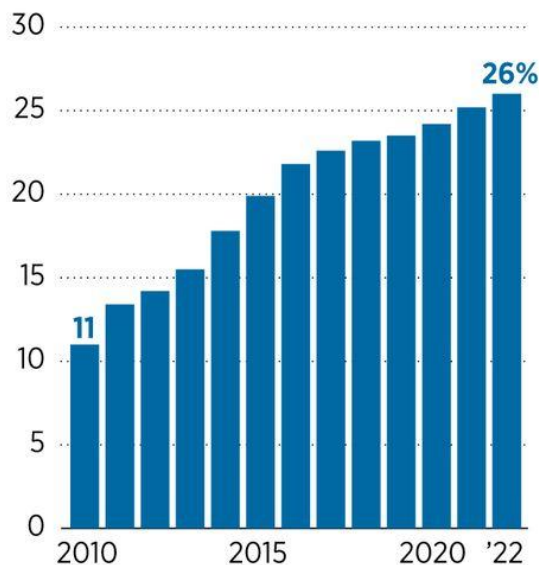
Deze manier van sterven is het afgelopen decennium veel normaler geworden. In 2010 ging het om 11 procent van de overlijdens, in 2019 om 23,5 procent. Uit cijfers die *Trouw* opvroeg bij de Stichting Farmaceutische Kengetallen (SFK) blijkt dat die groei doorzet: vorig jaar kregen 44.000 mensen palliatieve sedatie thuis (26 procent van alle overlijdens).

De slaap kan ook tijdelijk zijn

De groep die slapend sterft is in werkelijkheid nog groter, omdat patiënten die in het ziekenhuis of verpleeghuis palliatieve sedatie kregen, in dit cijfer niet zijn meegeteld.

Palliatieve sedatie thuis

percentage van totaal aantal overlijdens

© TROUW | BRON: SFK

Bij palliatieve sedatie brengt de dokter een patiënt in een soort slaap met een middel via een pompje. Die slaap kan tijdelijk zijn, in de hoop dat het lijden daarna beter te dragen is, of zodat de patiënt tussendoor nog met naasten kan praten.

Als de dokter verwacht dat een patiënt minder dan twee weken te leven heeft, kan een patiënt ook tot het moment van sterven in slaap worden gebracht. Palliatieve sedatie is bedoeld om het lijden te verlichten, en mag niet gebruikt worden om het leven te bekorten.

Met zo min mogelijk pijn sterven

Trouw en Panel Inzicht deden een peiling naar opvattingen over het levenseinde, die werd ingevuld door duizend volwassenen van alle leeftijden. Driekwart van hen vindt het een goede zaak dat palliatieve sedatie tegenwoordig een optie is.

Met zo min mogelijk pijn sterven is voor acht op de tien deelnemers belangrijk, terwijl het bewust meemaken van de stervensfase voor maar vier op de tien belangrijk is. Zes op de tien kunnen zich voorstellen zelf ooit palliatieve sedatie te overwegen.

Een arts mag alleen palliatief sederen als het lijden van een patiënt niet op een andere manier te verzachten is. Palliatieve sedatie is geen ingreep waar patiënten zelf voor kunnen kiezen. De beslissing is aan de arts, al kunnen een patiënt of diens familie er wel om vragen.

Angst voor de dood

Zorgprofessionals ervaren steeds meer druk om te starten met palliatieve sedatie, zo bleek eerder uit onderzoek van ZonMw. Soms wordt het door patiënten en naasten als een opeisbaar recht gezien.

Ook de houding van artsen is veranderd. “In de afgelopen jaren zijn zorgverleners bekender geraakt met palliatieve sedatie en bewuster gaan kijken naar het lijden bij hun patiënten op meer dan alleen het lichamelijke vlak”, zegt Manon Boddaert, arts palliatieve geneeskunde.

Tegenwoordig passen artsen ook palliatieve sedatie toe wanneer er sprake is van oncontroleerbare angst voor de dood, of van het ervaren van ondraaglijke zinloosheid of leegheid van het leven, legt Boddaert uit. Ze noemt het existentieel lijden.

‘Sedatie mag geen sluiproute zijn’

Als de toename komt doordat er meer aandacht is voor verlichting van het lijden, is dat een goede zaak, vindt Fransien van ter Beek, voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levenseinde.

Maar zij vreest dat palliatieve sedatie ook een ‘sluiproute is voor euthanasie’. “Voor artsen die gewetensbezwaren hebben tegen euthanasie, of die denken: we laten het daarop aankomen, want dat scheelt een heleboel rompslomp.” Euthanasie is aan meer regels en controle gebonden. Van ter Beek vindt dat die sluiproute patiënten tekort doet die eigenlijk liever euthanasie zouden willen.

Wat doen we met de dood?

Hoe gaan Nederlanders om met keuzes rond het sterven? Trouw beschrijft dat in de serie ‘Wat doen we met de dood’ aan de hand een peiling, en portretten van stervenden. [Alle uitkomsten](#) en een [verantwoording](#) van de peiling zijn te vinden via trouw.nl/levenseinde.